

50. møde.

Tirsdag den 11. april kl. 14.

Første næstformand (From): I skrivelse af gårs dato meddeler økonomiministeren, at han ønsker i dag, tirsdag den 11. april 1967, mundtligt at give tinget en redegørelse for „Økonomisk Årsoversigt. Marts 1967.“

Medlem af folketinget Otto Mørch har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for familiens anliggender at stille følgende spørgsmål:

„Finder ministeren det rationelt, at omkring 3.000 årlige konsultationer hos mødrehjælpen i Randers fremtidig skal henvises til et nyoprettet mødrehjælpskontor i Viborg?“

Medlem af folketinget Knud Østergaard har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad agter ministeren at foretage sig for at hindre den voldsomme afgang af personel fra flyvevåbnet?“

Medlem af folketinget Bjørn Larsen har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Anser ministeren de evnesvages arbejdsforhold på forsorgens beskyttede værksteder for at være tilfredsstillende med hensyn til lønnen og arbejdets karakter?“

Medlem af folketinget Bilgrav-Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren at foretage ændringer i reglerne vedrørende aflønning af civilforsvarskorpsets værnepligtige befalingsmænd, således at disse for fremtiden kan oppebære befalingsmandsløn i hele perioden, hvori de gør tjeneste som befalingsmænd?“

De nævnte spørgsmål vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Efter at *Dalskov Andersens* hverv som midlertidigt medlem af folketinget er endt,

har vedkommende gruppe i hans sted udpeget *Carl Nielsen* til at indtræde i indfødsretsudvalget, i udvalget angående landbrugets erhvervsøkonomiske forhold samt i udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om offentlige indsamlinger. Den pågældende er herefter valgt.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til økonomiministeren, for at han kan give tinget den lige anmeldte redegørelse.

Økonomiministeren (Ivar Nørgaard): Jeg skal hermed tillade mig at knytte nogle bemærkninger til den økonomiske årsoversigt, som i dag er blevet omdelt til tingets medlemmer.

Udarbejdelsen af årsoversigten er blevet afsluttet sidst i marts måned, hvilket sammen med afbrydelsen af tingets møder i sidste uge er baggrunden for, at jeg først kan forelægge den i dag. Til gengæld rummer det sene færdiggørelsestidspunkt den fordel, at der ved årsoversigtens vurderinger har kunnet tages hensyn til virkningerne af de nu trufne finanspolitiske dispositioner og til den del af indkomstaftalerne, som nu er sluttet.

Inden jeg vender mig til disse problemer, skal jeg imidlertid gøre opmærksom på, at årsoversigten i år i modsætning til tidligere indeholder et selvstændigt afsnit om industriens forhold, således som jeg bebudede det ved forelæggelsen af årsoversigten for 1966. Dette nye afsnit bidrager efter min opfattelse til at give en bedre balance i oversigtens gennemgang af den økonomiske stilling og rummer i øvrigt stof af betydelig selvstændig interesse. Jeg tænker hermed ikke mindst på den analyse, der er tilvejebragt af udviklingen i industrieksporten i de seneste år. Det er jo ikke noget tilfælde, at dette emne har fået en fremstående plads i oversigten, idet der siden midten af 1965 har været et fald i stigningstakten i industrieksporten, som må påkalde betydelig opmærksomhed.

Man har derfor i årsoversigten nærmere søgt at belyse, hvilke faktorer der ligger bag denne udvikling. Det kan ikke overraske, at det uden videre fremgår af denne gennemgang, at en vigtig årsag til den lavere stigningstakt i industrieksporten har været den konjunkturdæmpning, som i 1966 har

[Økonomiministeren.]

gjort sig gældende på en række af industriens vigtigste markeder, især Tyskland og England, men i nogen grad også Sverige. Det fremgår imidlertid tillige, at også andre forhold må have gjort sig gældende, for medens der i årene forud var en tendens til, at den danske industrieksport voksede hurtigere end importen af industrivarer i almindelighed på vore hovedmarkeder, så har dette ikke været tilfældet i 1966. Man kan næppe sige, at den videre efterforskning af mulige årsager hertil har bragt noget klart svar, for så vidt angår billedet; det er noget flimrende, men man kan altså ikke pege enkelte lande og enkelte varer ud. Gennemgangen leder altså ikke op til håndfaste konklusioner om industriens konkurrenceevne. Men det er klart, at vi her står over for en tendens, hvis fortsættelse fremover kunne give anledning til bekymring, fordi opretholdelsen af en tilfredsstillende stigningstakt i den danske industrieksport også i de kommende år må antages at forudsætte, at industriens andel af de udenlandske markeder øges.

Konkurrenceevnen er som sagt en vigtig faktor — vel nok den vigtigste — men årsoversigtens analyse viser også tydeligt den betydning, der må tillægges udviklingen i de handelspolitiske forhold — told og restriktioner i udlandet. Dette understreger, at den handelspolitiske linje, som Danmark har fulgt i de senere år såvel i markeds-spørgsmålet som i Kennedyrunden, er rigtig, idet den afvikling af handelsskranker, som man stiler imod, er af stor betydning ikke blot for landbruget, hvis forhold har spillet hovedrollen i denne debat, men også for industrien.

På det handelspolitiske område er forholdet i øvrigt det, at der ved overgangen til 1967 er sket yderligere et betydningsfuldt skridt fremad, idet den engelske særtold er blevet afviklet i november og de sidste rester af EFTA-tolden ved nytår. Dette skulle åbne større muligheder for den danske industrieksport i 1967, men på den anden side må det erkendes, at det almindelige konjunkturbillede i udlandet ikke er så tilfredsstillende, som man kunne ønske. Det er her meget væsentligt, at det ikke har vist sig muligt at tilrettelægge en økonomisk politik i Tyskland så smidig, at man har kunnet undgå, at be-

stræbelserne på at mindske et indre efterspørgselspres har udløst et — forhåbentlig forbigående — konjunkturtilbageslag. Med den rolle, Tyskland spiller i den europæiske økonomi, har dette også måttet få virkninger på forløbet i andre lande, så meget mere som det tyske tilbageslag er indtruffet på et tidspunkt, hvor den engelske økonomi var præget af bestræbelserne på at rette op på betalingsbalancen. Der er nu i Tyskland taget en række skridt til at rette op på situationen, men det vil formentlig tage nogen tid, inden disse forholdsregler rigtig virker, og vi må derfor regne med, at udlandskonjunkturerne i 1967 ikke tillader genoptagelse af tidligere års hurtige stigningstakt i den danske industrieksport, selv om der synes håb om en bedring i situationen hen på året.

Konjunkturdæmpningen i udlandet øver ikke den samme direkte virkning på den danske landbrugseksport, hvis afsætningsvilkår snarere er bestemt af udlandets protektionistiske handelspolitik og udviklingen i fødevarerproduktionen. På dette område har udviklingen i 1966 været præget af en stærk stigning i produktionen af kød og et fald i flæskeproduktionen, og disse tendenser vil nok holde sig langt ind i 1967; men mod årets slutning må man nok vente en ny vending i forsyningerne med flæsk, og der er derfor ikke i årsoversigten regnet med større udsving i værdien af landbrugets eksport fra 1966 til 1967.

De tendenser, jeg har gennemgået, tyder på, at vi i hvert fald i en væsentlig del af 1967 må imødesee en noget langsommere stigning i de danske valutaindtægter end ønskeligt. I sammenligning med årene forud er dette en ny og ikke særlig tilfredsstillende side af problemstillingen i vor økonomiske politik, og man må rejse spørgsmålet, hvilke konklusioner man må drage heraf. Det er tilfredsstillende at konstatere, at den danske valutalikviditet i dag er således, at vi ikke, sådan som tilfældet var i 50'erne, er stillet over for bogstaveligt taget nødvendigheden af at bremse op i den indre økonomi, fordi stigningstakten i valutaindtægterne overgangsvis bliver svagere.

De lettere forhold på de udenlandske penge- og kapitalmarkeder medfører også, at situationen tegner sig anderledes end i 50'erne, for så vidt som vi skulle have

[Økonomiministeren.]

mulighed for at finansiere et underskud på vare- og tjenestebalancen. Men det må være en klar forudsætning, at vi opretholder en så tilfredsstillende balance i den indre økonomi, at betalingsbalancen ikke forringes yderligere som følge af indre efterspørgselspres og for stærk opgang i pris- og indkomstniveauet. Det er da også det mål, regeringen har sat sig ved tilrettelæggelsen af den økonomiske politik for 1967.

Det første udgangspunkt for bedømmelsen af tendenserne i den indre økonomi i 1967 må være den aktuelle situation og udviklingen i den nærmeste tid forud. Stillingen er her den, at væksten i den danske økonomi blev genoptaget et stykke ind i 1966 efter den opbremsning, der var nødvendiggjort af de stærke indre spændinger i 1965. Den fornyede opgang tog sit udgangspunkt i en betydelig stigning i boligbyggeriet, hvor påbegyndelserne for året som helhed nåede op på 50.000 lejligheder, ligesom der har været fornyet opgang i det private forbrug, men stort set på linje med stigningen i produktionen. Derimod har investeringerne i erhvervene i alt væsentligt holdt sig på det niveau, der nåedes i første halvdel af 1966, som ganske vist er lidt lavere end året før, men på den anden side så højt, at det betinger en fortsat hurtig udvidelse af vore produktionsanlæg. Opgangen i den indre efterspørgsel har betydet, at økonomien har været præget af fuld beskæftigelse, men uden tendens til stærke indre spændinger. Der har i det store og hele været god balance på arbejdsmarkedet, og opgangen i priser og indkomster har været en del svagere end i 1965. Denne rolige udvikling må ikke mindst ses på baggrund af, at det i 1966-67 lykkedes at fastholde den kurs i finanspolitikken, der blev lagt ved de politiske forlig i 1965.

Hensynet til udviklingen i valutaindtægterne har som nævnt måttet tilsige, at vi gennem den økonomiske politik måtte stile mod at bevare denne nogenlunde afbalancerede situation i den indre økonomi. Et vigtigt element i denne økonomiske politik er stillingen i statens finanser, som er stærkt præget af indførelsen af merværdiafgiften og de ledsagende kompensationer og skattelettelser. Ved bedømmelsen af de økonomiske virkninger af den finanspolitik,

der hermed er fastlagt, har mange fæstet sig ved den ret betydelige nedgang i kasseoverskuddet, som er budgetteret for 1967-68, i sammenligning med det netop afsluttede finansår. Som det fremgår af såvel antiinflationsudvalgets redegørelse i fjor som af den gennemgang af finanspolitikken virkninger, der findes i årsoversigtens afsnit om de offentlige finanser, er det imidlertid ikke under alle forhold hensigtsmæssigt at vurdere finanspolitikken virkninger udelukkende ud fra forskydningerne i kasseoverskuddet fra finansår til finansår. Et udmærket eksempel herpå er i øvrigt udviklingen i 1965-66; hvor kasseoverskuddet var væsentlig mindre end i 1964-65, til trods for at finanspolitikken fra midten af 1965 udøvede en utvivlsomt dæmpende virkning på den indre konjunktur, medens det modsatte var tilfældet i 1964.

Jeg skal ikke her fordybe mig i de mange grunde til, at forskydningerne i kasseoverskuddet er et lidt ufuldkomment mål for finanspolitikken virkninger, men blot, for så vidt angår 1967, fremhæve den særlige betydning, det har, at merværdiafgiften fra midten af 1967 virker med betydelig større styrke på det private forbrug, end indbetalingerne til statskassen giver udtryk for, fordi disse nødvendigvis påvirkes af kredit med afregningen af afgiften. Det er derfor efter min mening også med fuld ret, at årsoversigten konkluderer, at det må ventes, at den statsfinansielle udvikling fra midten af 1967 vil øve en dæmpende virkning på den indre konjunktur. Samtidig med at der er lagt denne linje i finanspolitikken, er pengeforholdene præget af en stram likviditet i banksystemet, og Nationalbanken har henstillet til bankerne at søge væksten i udlåne holdt noget tilbage. Endelig kan jeg nævne, at det offentlige byggebudget for 1967-68, som netop er tiltrådt af regeringen, ikke er udvidet meget i forhold til i fjor og under hensyn til byggesituationen først vil blive frigjort til udførelse til efteråret.

For så vidt angår indkomstudviklingen, er der ved det nu vedtagne mæglingforslag på det private arbejdsmarked sket lønforbedringer, som vel andrager henimod 3 pct. De aftaler vedrørende tjenestemandslønningerne, der i går og i dag er blevet indgået og bekræftet af regeringen, svarer stort

[Økonomiministeren.]

set hertil, og det er regeringens opfattelse, at de indkomstforhandlinger, der forestår med landbruget, ikke må rokke ved denne linje.

I sin sammenfatning af de økonomiske virkninger af udlandskonjunkturen, den økonomiske politik og indkomstforløbet munder årsoversigten ud i den vurdering, at der må imødeses en stigning i den samlede efterspørgsel, der ligger nogenlunde på linje med produktionsmulighederne. Stigningen i det private forbrug vil for året som helhed være ret moderat, hvorimod en noget større vækst må imødeses i det offentlige efterspørgsel til forbrug og investering, ligesom også investeringerne i boligbyggeri vil øges en del, allerede fordi vi går ind i 1967 med et langt større igangværende byggeri end året før. For investeringerne i de private erhverv regnes derimod ikke med større udsving. Det hører med til billedet, at forløbet nok ikke vil være helt jævnt gennem året, men måske præget af en noget større vækst i efterspørgsel og produktion i første halvår end i andet halvår.

Helhedsindtrykket for 1967 er derfor også, at det skulle lykkes at fastholde den balance i den indre økonomi, som er af væsentlig betydning nu, hvor told og restriktioner er afviklet fuldstændigt for en væsentlig del af udenrigshandelen såvel i Danmark som i de øvrige EFTA-lande.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om skolevæsenet i Grønland.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 4) findes i tidenden sp. 628, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 337).

Der var stillet 17 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Astrid Skjoldbo: Jeg vil gerne udtrykke min glæde over, at udvalget vedrørende skolevæsenet i Grønland nåede frem til en enig betænkning. Måske skyldes det ikke mindst, synes jeg i hvert fald, den fortræffelige måde, formanden for udvalget har ledet arbejdet på — og så naturligvis ministerens smidighed ved vore samråd.

Det er svært, men også vigtigt at lovgive på områder, hvor udviklingen er meget stærk, men endnu ikke har fundet sin form. Lovgivningen må ikke bremse udviklingen, heller ikke føre den ind på et blindspor, men må søge at holde vejen åben for udvikling og fremskridt. Gennem de mange møder, som udvalget har afholdt både i denne og i forrige samling, har dette synspunkt stort set været det centrale. Vi har bl. a. drøftet undervisningsmidlerne, som man vel nok kan hævde ikke i almindelighed i Grønland er tilfredsstillende i dag, men vi må da erkende, at der gøres en indsats for at forbedre dem, bl. a. ved at indføre audiovisuelle hjælpemidler i undervisningen.

Et andet spørgsmål er specialundervisningen, som slet ikke i dag er tilfredsstillende løst. Jeg takker ministeren, fordi han netop har nedsat et udvalg til at undersøge og overveje, hvorledes man i Grønland bedst kan gennemføre en specialundervisning, som jo er mindst lige så påkrævet deroppe som her.

Med hensyn til børnehaveklasserne tror jeg, alle i udvalget under vort besøg i Grønland fandt, at de havde en ganske særlig betydning som overgang fra hjem til skole og for at fremme den skolemødenhed, som er så forskellig blandt børnene i Grønland. Derfor er udvalget enigt med ministeren om at forstærke bestemmelsen om oprettelse af børnehaveklasser ved skolerne deroppe ved i § 2, stk. 3, at ændre udtrykket „kan der oprettes“ til „bør der oprettes“. Vi håber, at ikke alt for mange praktiske vanskeligheder hindrer, at det i løbet af nogle år bliver det almindelige, at der ved enhver skole i Grønland oprettes børnehaveklasser.

Lovforslaget indeholder en bestemmelse om, at undervisningen i de ældre klasser fra 6. skoleår i almindelighed skal gennemføres i delte klasser. Man kan nok have sine betænkeligheder ved at indføre bestemmelser i Grønland, som vi hernede